

Zápis

z obhajoby disertační práce Ing. Mgr. Lenky Hachlincové

konané dne: 30. 9. 2015

téma práce: „Písmo a obraz v českém a slovenském umění v pětidesiatych a šest'desiatych rokoch 20. storočia“

přítomní: prof. PhDr. Petr Wittlich, CSc.; doc. PhDr. Marie Rakušanová, Ph.D;
prof. PhDr. Roman Prahl, CSc.; prof. PhDr. Vojtěch Lahoda, CSc.;
doc. PhDr. Marie Klimešová, Ph.D.

Předseda komise prof. PhDr. Petr Wittlich, CSc. zahájil obhajobu dizertační práce Lenky Hachlincové a představil přítomným kandidátku.

Školitel kandidátky, prof. PhDr. Vojtěch Lahoda, CSc., seznámil komisi s uchazečkou, průběhem jejího studia a její disertační prací. Poukázal na to, že původní variantu práce obdržel „na poslední chvíli“ a doporučil ji k přepracování. Důsledkem toho došlo k prodloužení termínu odevzdání práce. Hlavní problém viděl v poměrně sofistikované a ambiciózní metodologii, v teorii per se, založené na konceptu „aktivátorů“, kde se ztrácely odkazy a návaznosti na konkrétní příklady. Autorka vytvořila pojmy, které nebyly úplně zřetelně formulované - proč jsou konkrétní příklady zařazeny do konkrétních typů aktivátorů. Tyto nedostatky byly z větší části odstraněny a je předložena práce, kde se autorka zabývá výběrově vztahem obrazu a textu. Výběrově je míněno, že autorka poukazuje na notoricky známé příklady, které zapojuje do struktury, nebo se zaměřuje na autory, kteří tak známi nejsou a jsou prezentováni inovativním způsobem – např. Jaroslav Dočekal. Další aktivátory souvisí i s „intertextualitou“, nebo s tím, co autorka nazývá „kognitivní resolutio“ (zrychlování vizuálního myšlení), nebo s antropocentrismem, v kterých autorka představuje kromě Jiřího Koláře i další autory, kteří nebyli tak často prezentováni v rámci kontextu, zejména slovenští autoři. Metoda je podle školitele velmi otevřená a umožňuje do kategorií zařadit různé autory a přesazovat je z jedné kategorie do druhé. Jejich zařazení záleží tedy na rozhodnutí autorky. Školitel se domnívá, že autorce se nakonec podařilo dokončit práci s výsledkem, který ukazuje především důkladné a odvážné rozpracování metodologie (používání vlastních termínů k uchopení problému), která chce být jiná, než dosavadní texty o daném tématu. Dizertační práci dal do kontrastu s knihou Lenky Jánské *Mezi obrazem a textem. Text a grafem v evropském a českém malířství, 1910 -1930*. Praha 2007, kde autorka rezignovala na

metodologii. Především pro tyto kvality a pro snahu dospět k novému pojetí metody doporučil dizertační práci Lenky Hachlincové k obhajobě.

Kandidátka seznámila přítomné se svou disertační prací. Vyjádřila se ke změně konceptu práce (v průběhu psaní práce byla publikována řada prací na dané téma – zejména dizertační práce Kataríny Ihringové *Vzťah slova a obrazu v slovenskom vizuálnom umení*. Trnava 2012). Pohovořila i o textech, které ji inspirovaly k zasazení tématu – vztahu písma a obrazu - do širšího esteticko-filozofického kontextu (publikace Simona Morleye *Writing on the Wall. Word and Image in Modern Art*. Londýn 2003) nebo socio-kulturního kontextu ve smyslu dějin zobrazování skutečnosti (text Jiřího Padrtý (kat. výst.) *Obraz a písmo*. Praha 1966). Základem pro její pojetí jsou dvě teorie o znaku: sémiologie Ferdinanda de Saussure a sémiotika Charlese Sanderse Peirce, které se odrazily v dalších teoriích, zejména v estetice strukturalizmu a filozofii poststrukturalizmu. Autorka pracuje s teoriemi Rolanda Barthesa, Jacquesa Derridy, Julie Kristevy, Viléma Flussera, Rudolfa Arnheima nebo Jana Mukařovského.

Osnova práce je rozdělená do čtyř hlavních kapitol, z nichž každá představuje jeden aktivátor, respektive narušovatele fungování vztahů mezi znaky, který aktivuje potřebu umělcovy reakce, kterou je integrace znaku do uměleckého díla. Umělci tak reagují na sociálně kulturní vztahy ve společnosti, které vycházejí z porušování znakových vztahů – syntaxe, sémantiky a pragmatiky.

Dále autorka představila jednotlivé aktivátory. Zatímco první dva aktivátory působí na umělce jako vnější motivace, druhé dva jsou jeho vnitřní potřebou - stimulem. Ve výběru uměleckých příkladů chtěla doktorandka poukázat na nejautentičtější příklady nebo na ty, které byly zapomenuté či dosud málo prezentované. Přitom pojem obraz vnímá v širším slova smyslu také jako fotografii, vizuální báseň nebo i pohyblivý obraz, je-li zpracovaný na umělecké úrovni.

Předseda komise prof. PhDr. Petr Wittlich, CSc. dále vyzval kandidátku, aby pohovořila o struktuře práce a podrobně se věnovala jednotlivým kapitolám práce, jejich struktuře a zmínila některé autory a principy jejich tvorby. Autorka tedy popsala principy a projevy jednotlivých aktivátorů, jejich propojení s esteticko-filozofickými teoriemi a poukázala na jednotlivé umělecké příklady jak z českého, tak slovenského prostředí. Zmínila, že zůstává otevřená možnost dalších aktivátorů a že se některé aktivátory mohou prolínat. Domnívá se však, že aktivátory pomohly

utřídit fenomén písma a obrazu z jiného pohledu, než byl dosud zpracováván, kdy byl pojímán z pohledu prezentace, nikoli z pohledu příčin tvorby.

Poté byly předneseny závěry posudků oponentů: prof. Mgr. Miroslava Petříčka, Dr. a doc. PhDr. Marie Klimešové, Ph.D., v nichž oba považují práci Lenky Hachlincové za důkladnou a zajímavou a jednoznačně ji doporučují k obhajobě.

Lenka Hachlincová odpověděla na posudky oponentů. Reagovala na posudek doc. Klimešové. Vyjádřila se k neuvedení některých autorů či naopak zapojení např. L. Padrtové. Vysvětlila důvody nezačlenění dalších umělců, jejichž práce souvisí s fenoménem písma a obrazu, např. Zdeňka Sklenáře nebo Jiřího Načeradského. Zmínila i časový tlak a připustila i možnost dalších kapitol, jež by charakterizovaly další aktivátory, kam by doc. Klimešová zařadila i předmětné básně Jiřího Koláře, nebo fotografie Běly Kolářové.

Diskuse:

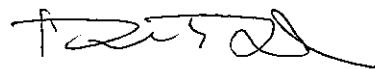
Doc. Marie Rakušanová se otázala na nedůvěru ke slovu a zmínila práce Bertolda Brechta. L. Hachlincová se s jeho pracemi seznámila, avšak nebyly důsledněji zpracovány. Práce by jistě mohla mít širší rozsah. Doc. Rakušanová vidí genealogii problematiky trochu jinak, umožnilo by to preciznější vycizelování problematiky. Kandidátka ale zvolila spíše teorie filozofa Borise Groyse a raději než západní cestou šla cestou nastavení Sovětského svazu, která modelovala československé kulturní i politické prostředí.

prof. Wittlich položil otázku detailnějšího vysvětlení aktivátorů, co to vlastně je. Kandidátka upřesnila jejich pojem jako reakce na jevy společnosti. Jsou doplněny teoretickými moduly vysvětlujícími jevy ve společnosti, které aktivovaly reakci umělce. Umělec je primárně spojený s kulturním prostředím, teoretický modul, který se nachází okolo, má pomoci vysvětlit, proč k jevům dochází a jak reagovaly jiné osobnosti. Prof. Wittlicha dále zajímalo, jak kandidátka vysvětluje, když zaujme umělec čistě estetické stanovisko. Odpověď zněla, že i když umělec zaujme čistě estetické stanovisko, i to pramení z nějakých důvodů, proč se vyformovalo do konkrétní věci. Například Eduard Ovčáček to chápe čistě esteticky, ale písmo vnímá čistě esteticky proto, že vyprazdňuje jeho obsah z důvodu nedůvěry k slovu. Prof. Wittlich se domnívá, že autorka některým umělcům přidává, protože např. Ovčáček dle něj spíše reagoval na

to, co viděl i v cizině, v časopisech, atd. Kandidátka reagovala, že to, co umělci viděli v katalogích, má také hlubší podstatu, která pramení již z avantgardních směrů a jejich vyprázdnění slova.

Vyhlášení výsledku tajného hlasování: Komise všemi hlasy navrhla udělit titul doktor (Ph.D.).

Zapsal: Ivana Kocichová

Podpis předsedy komise:

